

**PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA Z GEOGRAFII
W KLASACH V-VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ**

Iwona Kwidzińska

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA Z GEOGRAFII W SZKOLE PODSTAWOWEJ

Podstawowym celem kształcenia geograficznego w szkole podstawowej jest wyrobienie w uczniach umiejętności stosowania nabytej wiedzy w nowych sytuacjach. Uczeń powinien nie tylko wiedzieć, rozumieć i przewidywać pewne zjawiska, ale również umieć praktycznie rozwiązywać problemy występujące w środowisku geograficznym. Biorąc to pod uwagę, kontrola osiągnięć i ocenianie na lekcjach geografii nie powinny być nakierowane na sprawdzenie wyłącznie zapamiętanych wiadomości.

Ocenianie ma na celu:

- informowanie ucznia o jego osiągnięciach i postępach edukacyjnych,
- pomoc uczniowi w samodzielnym planowaniu rozwoju,
- motywowanie ucznia do dalszej pracy,
- dostarczenie opiekunom i nauczycielowi informacji o postępach, problemach lub wybitnych uzdolnieniach ucznia,
- pomoc nauczycielowi w organizacji pracy.

Różnorodne formy i metody sprawdzania umożliwią indywidualizację i dostosowanie wymagań wobec poszczególnych uczniów. Ponadto sprawdzając i oceniając osiągnięcia ucznia, sam nauczyciel uzyska informację zwrotną o stopniu realizacji celów programu. Może w ten sposób ocenić swoją pracę i trafność doboru stosowanych metod. Dla nauczyciela jest to ważne z punktu widzenia oceny skuteczności kierowania przebiegiem procesu nauczania geografii i dalszego planowania pracy.

PRZEDMIOTOWYM ZASADOM OCENIANIA PODLEGĄĆ BĘDĄ:

- prace domowe, w tym także przygotowanie do tzw. lekcji odwróconych – waga 1
- aktywność ucznia w pracy na lekcji – udział w dyskusjach, debatach, korzystanie z dostępnych na lekcji źródeł informacji geograficznej (np. z atlasu, źródeł internetowych) – waga 1
- aktywność w czasie zajęć terenowych – waga 1,
- sprawdziany pisemne w małej formie (kartkówki) – waga 2; zapowiedziane – waga 1
- kontrolowane wypowiedzi ucznia – waga 2
- udział i sprawozdania z zajęć terenowych – waga 2
- sprawdziany i testy nauczycielskie – waga 3
- publiczna prezentacja dłuższych wypowiedzi (własnych projektów) z wykorzystaniem materiału graficznego – waga 1
- inne formy pracy pozalekcyjnej – waga 1
- konkursy szkolne - waga 2, międzyszkolne – waga 5, wojewódzkie – waga 7
- diagnoza na rozpoczęcie – waga 0
- diagnoza na koniec półrocza, i na koniec roku – waga 3

USTAWIENIE WAGI I POJAWIENIE SIĘ ŚREDNIEJ OCENY NIE JEST WYTYCZNĄ DLA NAUCZYCIELA W WYSTAWIENIU OCENY

Różnorodność elementów podlegających ocenie pozwala sprawdzić różne aspekty skuteczności kształcenia oraz umożliwia uczniom wykazanie się w różnych formach pracy. Istotnym zadaniem jest wprowadzanie elementów oceny kształtującej pozwalającej na uzyskanie zwrotnej informacji na temat zakładanych i osiągniętych postępów, zarówno dla ucznia jak i nauczyciela. Ocena osiągnięć uczniów powinna być indywidualizowana i zależna od możliwości ucznia. Ocena jest zgodna z Wewnątrzszkolnymi Zasadami Oceniania.

SPRAWDZANIE I OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

1. Sprawdziany pisemne po każdym dziale - (testy wyboru, test zadań otwartych i zadania z luką, w których oceniana jest wiedza z danego zakresu, zrozumienie zagadnień, umiejętność logicznego myślenia, poprawność języka, porządek i estetyka zapisu). Każdy sprawdzian zapowiedziany jest z tygodniowym wyprzedzeniem.
2. Kartkówki - w których sprawdzana jest zawartość merytoryczna wiadomości z trzech ostatnich tematów lekcyjnych. Kartkówki nie muszą być zapowiadane i będą pisane jednokrotnie.
3. Kontrola prowadzenia zeszytu ćwiczeń. Przy kontroli bierze się pod uwagę kompletność wpisów tematów lekcyjnych i prac domowych oraz estetykę prowadzenia zeszytów.
4. Za aktywność na lekcji uczeń może otrzymać plus. **Za sześć plusów** uczeń otrzymuje ocenę **celującą**.
5. Za udział w konkursach uczeń otrzymuje ocenę częściową 6.
6. Uczeń w semestrze może zgłosić brak przygotowania do lekcji, tyle razy ile wynosi tygodniowy wymiar przedmiotu (brak zadania domowego, zeszytu ćwiczeń, podręcznika, przyborów szkolnych i innych pomocy wymaganych na lekcji). Po wykorzystaniu ustalonego limitu, każdorazowo uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.
7. Uczeń ma prawo poprawić ocenę niedostateczną ze sprawdzianu w terminie do dwóch tygodni.
8. W przypadku, gdy uczeń nie pisał sprawdzianu (nieobecność w szkole) zobowiązany jest do jego napisania w terminie ustalonym przez nauczyciela przedmiotu.
9. Nie odpytuje się ucznia po dłuższej nieobecności w szkole, chyba, że uczeń sam zgłosi się do odpowiedzi.
10. **Uczeń przyłapany na ściąganiu podczas pracy pisemnej, otrzymuje ocenę niedostateczną, której nie może poprawić.** Za ściąganie uważa się korzystanie z podręcznika, zeszytu i innych materiałów pisanych i elektronicznych (ściągi) oraz podpowiedzi innych uczniów.
11. Sprawdzone, omówione i ocenione prace pisemne, uczeń otrzymuje do wglądu.
12. Uczeń może ubiegać się o wyższą niż przewidywana ocena roczna na zasadach określonych w Wewnątrzszkolnych Zasadach Oceniania.
13. Wszystkie otrzymane przez ucznia oceny są wpisywane do dziennika lekcyjnego.
14. Nieobecność na lekcji nie zwalnia ucznia z przygotowania się do zajęć. Jeżeli uczeń był nieobecny na ostatniej (jednej) lekcji ma obowiązek uzupełnienia w zeszycie przedmiotowym tematu z ostatniej lekcji i wykonania zadanej pracy domowej. Brak takiej pracy domowej oznaczany jest w dzienniku zajęć jako nieprzygotowanie do lekcji.
15. Nauczyciel sprawdza zeszyty ćwiczeń na bieżąco w trakcie odpowiedzi ustnych. Jeżeli uczeń nie zgłosił nauczycielowi na początku lekcji braku pracy domowej, a w trakcie odpowiedzi ustnej okazuje się, że jej nie ma, nauczyciel wpisuje ocenę niedostateczną do dziennika lekcyjnego i zeszytu ćwiczeń z jednoczesną adnotacją o jej uzupełnieniu.
16. Ocena pracy ucznia jest jawna, częsta, obiektywna, umotywowana i systematyczna. O wszystkich stopniach uczeń jest informowany w momencie ich wystawiania, a rodzic monituje oceny w e-dzienniku.
17. Na koniec semestru nie przewiduje się sprawdzianu zaliczającego cały semestr. Ocena semestralna wynika z ocen częściowych a ocena roczna z oceny semestralnej i ocen częściowych drugiego semestru (nie jest średnią arytmetyczną).
18. Na koniec semestru i roku szkolnego uczeń nie może dodatkowo odpowiadać by uzyskać wyższą ocenę.

KRYTERIA OCEN

Uczniowie są zapoznawani z wymaganiami programowymi na poszczególne oceny.

Prace pisemne oceniane są za pomocą systemu punktowego.

Stosuje się następujący sposób przeliczania punktów na ocenę szkolną:

- 31% - 50% punktów - ocena dopuszczająca
- 51% - 70% punktów - ocena dostateczna
- 71% - 85% punktów - ocena dobra
- 86% - 97% punktów - ocena bardzo dobra
- 98% - 100% punktów - ocena celująca

OGÓLNE KRYTERIA I WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE STOPNIE :

- stopień/ocena - niedostateczny

Uczeń nie opanował niezbędnych wiadomości i umiejętności zawartych w wymaganiach podstawy programowej dla gimnazjum - potrzebnych do kontynuowania nauki. W szczególności: wykazuje brak systematyczności i chęci do nauki, nie posiada podstawowej orientacji na mapie, nie wykonuje zadań domowych, nie potrafi samodzielnie korzystać z różnych źródeł, w tym treści podręcznika, nie pracuje na lekcji, nie potrafi rozwiązać zadań teoretycznych i praktycznych o elementarnym stopniu trudności samodzielnie, w grupie lub nawet przy pomocy nauczyciela, nie udziela prawidłowych odpowiedzi na większość zadanych mu pytań.

- Stopień/ocena - dopuszczający (wymagania konieczne)

Uczeń ma braki w wymaganiach koniecznych z zakresu wiadomości i umiejętności. Tu: opanował w stopniu elementarnym umiejętność czytania map, posiada elementarną orientację na mapie świata, Europy i Polski, posługuje się w stopniu elementarnym słownictwem i terminologią geograficzną w mowie żywej i pisanej, samodzielnie rozwiązuje i wykonuje zadania o niewielkim stopniu trudności, przejawia chęć i gotowość pracy i współpracy, umie wykorzystać różne źródła informacji, przy czym objawia się to jako praca odtwórcza, wskazująca na słabe zrozumienie polecenia, nadrabia zaległości, przy pomocy nauczyciela udziela odpowiedzi na proste pytania.

UWAGA: uczeń powinien uzyskać nie mniej niż po 2 oceny pozytywne w jednym półroczu. Podczas wypowiedzi pisemnej uzyskuje min. 30% poprawnych odpowiedzi.

- Stopień/ocena - dostateczny (wymagania podstawowe)

Uczeń opanował podstawowe wiadomości i wybrane umiejętności określone podstawą programową. W szczególności: posiada podstawową orientację na mapie i w przestrzeni geograficznej, poprawnie wyraża swoje myśli w prostych i typowych przykładach w mowie żywej i pisanej, przy wypowiedzi widać nieliczne błędy, odpowiedź ustna odbywa się przy pomocy nauczyciela zadającego kolejne pytania, samodzielnie i w grupie rozwiązuje poprawnie nieskomplikowane polecenia, potrafi naśladować podobne rozwiązania w analogicznych sytuacjach, wartościuje elementy działalności człowieka w środowisku, poprawnie odczytuje dane z tekstu, rysunków, diagramów, tabel, przetwarza proste dane na wykresy, wykonuje wybrane, proste obliczenia stosowane w geografii, z pomocą nauczyciela poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności do rozwiązywania sytuacji problemowych.

- Stopień/ocena - dobry (wymagania rozszerzające)

Uczeń opanował wiadomości i umiejętności w stopniu dobrym, uwzględniającym wymagania rozszerzające. W szczególności: pracuje systematycznie, a jego przygotowanie, choć pełne jest różne jakościowo, posiada dobrą orientację na mapie świata, czyta ze zrozumieniem mapy tematyczne, dokonuje poprawnych interpretacji różnorodnych tekstów źródłowych, udziela zasadniczo samodzielnie odpowiedzi, choć uwidaczniają się niewielkie braki w wiedzy lub wypowiedź nie wyczerpuje omawianego zagadnienia, wiadomości i umiejętności podstawowe są dla niego zro-

rozumiałe, potrafi samodzielnie rozwiązywać zadania o pewnym stopniu trudności tu: treści przystępne, średnio trudne, wykonuje wszystkie obliczenia stosowane w geografii, dostrzega zależności przyczynowo-skutkowe, łączy zagadnienia w logiczne ciągi, opanował umiejętność dokonywania interpretacji prostych zjawisk przedstawianych graficznie, w mowie żywej i pisanej posługuje się językiem poprawnym pod względem merytorycznym, stylistycznym i gramatycznym, potrafi wartościować działalność człowieka w środowisku, aktywnie i efektywnie pracuje i współpracuje w zespołach grupowych, chętnie wykonuje dodatkowe zadania.

• Stopień/ocena - bardzo dobry (wymagania dopełniające)

Uczeń w stopniu wyczerpującym opanował materiał przewidziany w podstawie programowej dla danej klasy oraz praktycznie stosuje umiejętności z zakresu kluczowych kompetencji w edukacji geograficznej. W szczególności: przygotowanie ucznia do lekcji jest pełne, wszechstronne oraz systematyczne, sprawnie posługuje się wiadomościami i zdobytymi umiejętnościami, podczas wypowiedzi ustnej samodzielnie potrafi interpretować omawiane zagadnienie, jego wypowiedź jest ładna, ciekawa i poprawna pod względem merytorycznym, stylistycznym i gramatycznym, samodzielnie dokonuje interpretacji treści mapy i innych materiałów źródłowych, obok prawidłowego wnioskowania przeprowadza proste analizy zjawisk, potrafi zastosować wiedzę w praktycznym działaniu, chętnie wykonuje zadania i prace dodatkowe, wykorzystuje różne źródła informacji do pogłębiania swojej wiedzy, bierze aktywny udział w przedsięwzięciach o charakterze środowiskowym, wnosi twórczy wkład w realizację zadań oraz omawianych zagadnień, pracuje nad własnym rozwojem lub bierze aktywny udział w konkursach o treściach geograficznych.

• Stopień/ocena - celujący (wymagania wykraczające)

Uczeń spełnia wszystkie kryteria ujęte w wymaganiach na ocenę bardzo dobra, a ponadto w zakresie posiadanej wiedzy wykracza poza podstawę programową, samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania, a ich efekty potrafi zaprezentować innym w konkretnej formie. Ponadto uczeń powinien wykazać się znaczącymi osiągnięciami w konkursach na poziomie ponadszkolnym.

SPOSOBY DOSTOSOWANIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH NA LEKCJACH GEOGRAFII

Podstawowym celem dostosowania wymagań jest wyrównanie szans edukacyjnych uczniów oraz zapobieganie wtórnym zaburzeniom sfery emocjonalno- motywacyjnej.

Dostosowanie polega na modyfikacji procesu edukacyjnego, umożliwiającej uczniom sprostanie wymaganiom. Obszary dostosowania obejmują:

- warunki procesu edukacyjnego tj. zasady, metody, formy, środki dydaktyczne,
- zewnętrzną organizację nauczania (np. posadzenie ucznia słabo słyszącego w pierwszej ławce),
- warunki sprawdzania poziomu wiedzy i umiejętności (metody i formy sprawdzania i kryteria oceniania).

Wobec uczniów posiadających specyficzne trudności w nauce stosuję następujące zasady oceniania zgodne z zaleceniami poradni zawartymi w orzeczeniu:

- sprawdziany i kartkówki przygotowywane w formie testów,
- uwzględnianie trudności w rozumieniu treści, szczególnie podczas samodzielnej pracy z tekstem,
- w przypadku trudności w redagowaniu wypowiedzi pisemnych uczenie tworzenia schematów pracy,
- podawanie uczniom jasnych kryteriów ocen prac pisemnych/ wiedza, dobór argumentów, logika wyводу, treść, styl, kompozycja itd./,
- przypadku trudności z odczytaniem pracy odpytywanie ucznia ustnie,
- w trakcie rozwiązywania zadań tekstowych sprawdzanie, czy uczeń przeczytał treść zadania i czy prawidłowo je zrozumiał, w razie potrzeby udzielanie dodatkowych wskazówek,

- w czasie sprawdzianów zwiększenie ilości czasu na rozwiązanie zadań, ocenianie toku rozumowania, nawet gdyby ostateczny wynik zadania był błędny (co wynikać może z pomyłek rachunkowych) i odwrotnie – ocenianie dobre, jeśli wynik zadania jest prawidłowy, choćby strategia dojścia do niego była niezbyt jasna, gdyż uczniowie dyslektyczni często prezentują styl dochodzenia do rozwiązania niedostępny innym osobom, będący na wyższym poziomie kompetencji,
- w czasie odpowiedzi ustnych dyskretne wspomaganie, dawanie więcej czasu na przypomnienie, wydobywanie z pamięci nazw, terminów, dyskretne naprowadzanie,
- podczas uczenia stosowanie technik skojarzeniowych ułatwiających zapamiętywanie,
- zróżnicowanie formy sprawdzania wiadomości i umiejętności tak, by ograniczyć ocenianie na podstawie pisemnych odpowiedzi ucznia,
- w związku z dużym problemem w selekcji i wyborze najważniejszych informacji z danego tematu wypisywanie kilka podstawowych pytań, na które uczeń powinien znaleźć odpowiedź czytając dany materiał (przy odpytywaniu prosić o udzielenie na nie odpowiedzi),
- często oceniana jest praca domowa,
- sprawdziany i zadania w miarę możliwości dzielone są na etapy i wykonywane małymi krokami.

DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH DO INDYWIDUALNYCH POTRZEB PSYCHOFIZYCZNYCH I EDUKACYJNYCH UCZNIĄ:

1) ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu (dysleksja)

Zaburzenia funkcji słuchowo-językowych:

- naukę nazw geograficznych, definicji, terminologii z dziedziny geografii, rozłożyć w czasie, często przypominać i utrwalać,
- nie wyrywać do natychmiastowej odpowiedzi, przygotować wcześniej zapowiedzią, że uczeń będzie pytany,
- w trakcie rozwiązywania zadań tekstowych sprawdzać, czy uczeń przeczytał treść zadania i czy prawidłowo ją zrozumiał, w razie potrzeby udzielać dodatkowych wskazówek,
- w czasie sprawdzianów zwiększyć ilość czasu na rozwiązanie zadań,
- można też dać uczniowi do rozwiązania w domu podobne zadania.

Objawy zaburzeń funkcji wzrokowo- przestrzennych, integracji percepcyjno – motorycznej i lateralizacji:

- uwzględniać trudności związane z czytaniem map, określaniem kierunków, interpretowaniem wykresów i schematów, przedstawianiem cyfr, itp.,
- materiał sprawiający trudność dłużej utrwalać, dzielić na mniejsze porcje,
- oceniać tok rozumowania, nawet gdyby ostateczny wynik zadania był błędny i odwrotnie – oceniać dobrze, jeśli wynik zadania jest prawidłowy, choćby strategia dojścia do niego była niezbyt jasna, gdyż uczniowie dyslektyczni często prezentują styl dochodzenia do rozwiązania niedostępny innym osobom, będący na wyższym poziomie kompetencji,

2) z odchyleniami rozwojowymi i o sprawności niższej od przeciętnej:

- przerabianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności, - pozostawianie więcej czasu na jego utrwalenie, - podawanie poleceń w prostszej formie, unikanie trudnych czy bardzo abstrakcyjnych pojęć, - częste odwoływanie się do konkretnego przykładu, - unikanie pytań problemowych, przekrojowych, - wolniejsze tempo pracy, - szerokie stosowanie zasady pogłębienia, - w miarę możliwości odrębne instruowanie dzieci, - zadawanie do domu tyle, ile dziecko jest w stanie wykonać samodzielnie, częste pozytywne motywowanie ucznia.

Lp	PROBLEM	PROPOZYCJA ROZWIĄZANIA
1.	Uczeń nie potrafi wskazać na mapie ściennej obiektów odnalezionych w atlasie (zmiana płaszczyzny przeniesienia).	<ul style="list-style-type: none"> nie pytać ucznia przy mapie tylko przy atlasie, najlepiej na siedząco umożliwić podczas lekcji dojście do mapy uczniom z dalszych ławek
2.	Kłopoty z czytaniem długiego tekstu.	<ul style="list-style-type: none"> angażujemy różne zmysły w odbiorze wiadomości, gestykulując, pokazując kształty, wyróżnianie innym kolorem (inną czcionką) definicji i ważnych informacji do zapamiętania skracać polecenia jeśli to możliwe zastępować opis filmem lub prezentacją multimedialną
3.	Trudności w rozumieniu dłuższych wypowiedzi słownych i poleceń nauczyciela.	<ul style="list-style-type: none"> stosujemy naprzemienną aktywność /praca nauczyciela, praca ucznia – ćwiczenia w pisaniu, słuchaniu, pokaz / wykorzystywanie zabawnych skojarzeń (podczas prezentacji materiału oraz robienia notatek) notatka dwu – trzy zdaniowa
4.	Uczeń myli podobne znaki (np. źle odczytuje mapę).	<ul style="list-style-type: none"> dać więcej czasu wykonać z uczniem ćwiczenia w samodzielnym rysowaniu znaków topograficznych przypominać o sprawdzaniu poprawności odpowiedzi
5.	Trudności w posługiwaniu się mapą i skalą.	<ul style="list-style-type: none"> zaczynamy od prostych przykładów np. rysunku ławki, zeszytu wykorzystać mapę topograficzną najbliższej okolicy
6.	Trudności z czytaniem legend na mapie.	<ul style="list-style-type: none"> zabawa w skojarzenia (znak – opis naturalny)
7.	Zaburzona orientacja na mapie i w terenie.	<ul style="list-style-type: none"> zabawa w terenie z wykorzystaniem planu
8.	Trudności z rozpoznawaniem i wskazywaniem kierunków stron świata.	<ul style="list-style-type: none"> stosowanie wierszyków, które ułatwiają zapamiętywanie treści np. Na Ekranie Siedzi Wrona zaszyfrowane obrazki zabawa z kierunkami
9.	Trudności z zapamiętywaniem terminologii.	<ul style="list-style-type: none"> wprowadzać w nauczaniu metody aktywne, angażujące jak najwięcej zmysłów (ruch, dotyk, wzrok, słuch), używać wielu pomocy dydaktycznych, urozmaicać proces nauczania w czasie odpowiedzi ustnych dyskretnie wspomagać, dawać więcej czasu na przypomnienie, wydobyć z pamięci nazw, terminów, dyskretnie naprowadzać
10	Trudności z rysowaniem profilu hipsometrycznego.	<ul style="list-style-type: none"> wykonać z uczniami model wzniesienia z plasteliny z zaznaczeniem poziomicy i przeniesieniem ich na płaszczyznę
11	Kłopoty z uczeniem	<ul style="list-style-type: none"> uczyć metodą skojarzeń (np. Moja Wiecznie

.	pamięciowym, np. wymienianie po kolei planet Układu Słonecznego.	Zapracowana Mama Jutro Sama Usmaży Naleśniki- Merkury, Wenus, Ziemia, Mars, Jowisz, Saturn, Uran, Neptun)
12	Kłopoty z określaniem położenia geograficznego.	<ul style="list-style-type: none"> • krojenie jabłek • rysowanie na globusach indukcyjnych
13	Trudności z zapamiętywaniem dat, wydarzeń według chronologii i sekwencyjności.	<ul style="list-style-type: none"> • zapamiętać np. wysokość szczytów jak numer telefonu
14	Nieczytelne pismo.	<ul style="list-style-type: none"> • dać uczniowi więcej czasu na pisanie, zezwolić na odrabianie części prac domowych na komputerze
15	Trudności z koncentracją na lekcji.	<ul style="list-style-type: none"> • uczeń nie powinien siedzieć w ostatnich ławkach • urozmaicać zajęcia poprzez stosowanie metod aktywizujących • stale obserwować ucznia i w razie potrzeby pobudzać do działania
16	Niskie poczucie własnej wartości spowodowane częstymi niepowodzeniami.	<ul style="list-style-type: none"> • stwarzać sytuacje, w których uczeń ma okazję otrzymania wzmocnienia (unikać tworzenia niezdrowych przywilejów)